

Granskning av god ekonomisk hushållning samt balanskrav 2023

Gällivare kommun

Revisionsrapport
Maj 2024

Erik Jansen, certifierad kommunal revisor
Bo Rehnberg, certifierad kommunal revisor

Inledning

Bakgrund

Enligt kommunallagen ska kommunal verksamhet kännetecknas av god ekonomisk hushållning. En del i den ekonomiska förvaltningen är att fullmäktige ska besluta om verksamhetsmässiga och finansiella mål för god ekonomisk hushållning. Dessa mål ska sedan följas upp i såväl delårsrapport som årsredovisning. Årsredovisning ska även innehålla en utredning och redovisning av följsamhet till det lagstadgade balanskravet.

Revisorerna ska enligt kommunallagen 12 kap. 2 § bedöma om resultaten i delårsrapport respektive årsredovisning är förenligt med beslutade mål inom området. Uppdraget ingår som en obligatorisk del i årets revisionsplan. Kommunstyrelsen är ansvarig för upprättandet av delårsrapport och årsredovisning.

Syfte och revisionsfrågor

Syftet med granskningen är att ge kommunens revisorer ett underlag för sin skriftliga bedömning, vilken skall biläggas årsredovisningen i samband med fullmäktiges behandling av rapporten. Följande övergripande revisionsfrågor ska besvaras:

1. Är resultat i årsredovisningen förenligt med de av fullmäktige beslutade målen för god ekonomisk hushållning?
2. Är resultat i årsredovisningen förenligt med balanskravet?
3. Disponeras resultatutjämningsreserv enligt fullmäktiges riktlinjer?
4. Är styrelsens förslag för hantering av ev. negativt balanskravsresultat förenligt med fullmäktiges riktlinjer?

Revisionskriterier

Revisionskriterier i granskningen utgörs av kommunallagen 11:1, lag om kommunal bokföring och redovisning 11:8, 11:10, 11:12 och 13:2 samt rådet för kommunal redovisnings rekommendation 15 Förvaltningsberättelse.

Avgränsning

Granskningen avser årsredovisning som upprättats per 2023-12-31 och som behandlats av kommunstyrelsen 2024-03-25

Metod

Granskningen har skett genom analys av för granskningen relevant dokumentation. Granskningsresultatet bedöms med hjälp av signalsystem: grön (uppfyllt), gult (delvis) och röd (ej uppfyllt).

Rapportens innehåll har sakgranskats av ekonomichef.

Granskningsresultat: God ekonomisk hushållning

lakttagelser

- Kommunfullmäktige beslutade vid sammanträde 2022-11-28 om kommunplan för målstyrning 2023-2026. Kommunfullmäktige anger följande för god ekonomisk hushållning “Det är nödvändigt att kommunen är väl förberedd för att kunna möta kraven på den kommunala verksamheten genom att se till att *både verksamhet och ekonomi* genomsyras av en god ekonomisk hushållning i både ett kort- och långsiktigt perspektiv.”

Finansiella mål

- Kommunfullmäktige har beslutat om fyra finansiella mål för god ekonomisk hushållning.
- I årsredovisningen 2023 återfinns ett avsnitt benämnt “God ekonomisk hushållning och ekonomisk ställning”.
- Vid delårsrapporten var prognosen att 2 av 4 mål bedöms att uppnås för helåret, samtidigt som 2 av 4 mål endast delvis bedöms uppnås för helåret.
- I årsredovisningen är kommunstyrelsens bedömning att 2 av 4 mål uppnås, att 1 av 4 mål delvis uppnås samt att 1 av 4 mål ej uppnås.
- Utfallet för helåret är således en försämring jämfört med prognosen i delårsrapporten. Det är målet “Resultatet ska minst motsvara 2% av skatter och bidrag (exklusive synnerliga skäl och samhällsomvandlingen)” som försämrats och ej uppnås för helåret.
- Kommunstyrelsen lämnar den sammantagna bedömningen att de finansiella målen delvis uppnås för år 2023.

Verksamhetsmål

- Kommunfullmäktige har beslutat om fyra strategiska mål/verksamhetsmål för god ekonomisk hushållning.
- Vid delårsrapporten var prognosen att 3 av 4 mål delvis uppnås för håret, medan 1 av 4 mål förväntas uppnås vid helårets slut.
- I årsredovisningen är kommunstyrelsens bedömning att 4 av 4 verksamhetsmål delvis uppnås.
- Utfallet för helåret är således en försämring jämfört med prognosen i delårsrapporten.

Sammantagen bedömning om God ekonomisk hushållning

- Kommunstyrelsen lämnar en sammanfattande bedömningen att god ekonomisk delvis uppnås för helåret 2023.

Granskningsresultat: Balanskravet

lakttagelser

- Balanskravet innebär att kommuner och regioner skall upprätta en budget för nästa kalenderår där intäkterna överstiger kostnaderna.
- Om ett underskott ändå uppstår skall det negativa resultatet balanseras med motsvarande överskott under de närmast följande tre åren.
- Kommunen har inte något underskott från tidigare år att återställa.
- I årsredovisningen finns ett avsnitt benämnt "*Balanskravsresultat*".
- Gällivare kommuns balanskravsresultat uppgår till - 99,1 mnkr för år 2023.
- Utifrån att Gällivare kommuns balanskravsresultat uppgår till - 99,1 mnkr för år 2023 används 25 miljoner kronor från kommunens resultatutjämningsreserv.
- Efter användning av medel från resultatutjämningsreserven på 25 miljoner kronor är kommunens balanskravsresultat - 74,1 mnkr.

Granskningsresultat: Disponering av resultatutjämningsreserv

lakttagelser

- Efter ianspråktagande av 25 miljoner kronor från resultatutjämningsrevern är denna tömd.
- Enligt kommunallagen 11 kapitel 1 § framgår att “Kommuner och regioner ska ha en god ekonomisk hushållning i sin verksamhet och i sådan verksamhet som bedrivs genom sådana juridiska personer som avses i 10 kap. 2-6 §§. Fullmäktige ska besluta om riktlinjer för god ekonomisk hushållning för kommunen eller regionen. Om kommunen eller regionen har en sådan resultatreserv som avses i 14 §, ska riktlinjerna även omfatta hanteringen av den”.
- Kommunfullmäktige beslutade 2013-08-26 § 95 om *Riktlinjer för god ekonomisk hushållning*.
- I riktlinjen finns avsnittet *Användning av resultatutjämningsreserven*.
- Riktlinjen redogör för bakgrunden till resultatutjämningsreserven samt klargör sedan att uttag ur reserven inte får lånefinansieras och att uttag ur reserven endast får göras två år i följd.
- Vår bedömning är att resultatutjämningsreserven disponeras i enlighet med fullmäktiges riktlinjer.

Granskningsresultat: Synnerliga skäl

lakttagelser

- Enligt kommunallagen 11 kapitel 12 § anges att om balanskravsresultatet enligt 11 kap. 10 § lagen (2018:597) om kommunal bokföring och redovisning för ett visst räkenskapsår är negativt, ska det regleras under de närmast följande tre åren.
- Fullmäktige får dock, enligt kommunallagen 11 kapitel 13 §, besluta att en reglering av ett negativt balanskravsresultat inte ska göras om det finns synnerliga skäl.
- Kommunstyrelsen anger att “Balanskravsresultatet för Gällivare kommun är -74,1 mnkr 2023. Kommunen har inga negativa balanskravsresultat från tidigare år att reglera. Gällivare kommun har ett mycket högt eget kapital och därmed god soliditet. Med det som grund avser kommunen att inte reglera det negativa balanskravsresultatet med hänvisning till synnerliga skäl. Synnerliga skälen är kommunens höga avskrivningar på grund av samhällsomvandlingen, samt de höga pensionskostnaderna som har belastat resultatet på grund av den höga inflationen.”
- Kommunstyrelsen anger därmed att det negativa balanskravsresultat ej kommer att återställa utifrån åberopande av synnerliga skäl.
- I kommunens driftredovisning framgår att nämnderna och styrelsens budgetavvikelse för år 2023 uppgår till ca - 133 mnkr, varav socialnämnden står för över 80% av budgetavvikelse på - 109,3 mnkr. Driftsunderskotten i nämnderna är därmed större än det samlade negativa balanskravsresultatet.
- Hade kommunstyrelsen och nämnderna sammantaget inte redovisat ett driftsunderskott mot budget på ca 133 mnkr hade kommunen nått ett positivt resultat och även ett positivt balanskravsresultat, vilket bör framhållas utifrån att kommunstyrelsen anför att “Synnerliga skälen är kommunens höga avskrivningar på grund av samhällsomvandlingen, samt de höga pensionskostnaderna som har belastat resultatet på grund av den höga inflationen.”
- Kommunfullmäktige har inte i riktlinjer klargjort när synnerliga skäl kan åberopas. Vi kan därmed ej bedöma om styrelsens förslag för hantering av det negativa balanskravsresultatet är förenligt med fullmäktiges riktlinjer.
- Vi rekommenderar att riktlinjer framarbetas som reglerar när synnerliga skäl kan åberopas samt på ett tydligare sätt redovisar vilka effekter som inverkat i händelse av att kommunen på nytt når ett negativt balanskravsresultat. .

Samlad bedömning

1. Är resultat i årsredovisning förenligt med fullmäktiges beslutade mål för god ekonomisk hushållning?

- Finansiella mål

Delvis uppfyllt

- Verksamhetsmål

Delvis uppfyllt

2. Är resultat i årsredovisning förenligt med balanskravet?

- Följsamhet till balanskravet

Nej, ej uppfyllt

3. Disponeras resultatutjämningsreserv enligt fullmäktiges riktlinjer?

Uppfyllt

4. Är styrelsens förslag för hantering av negativt balanskravsresultat förenligt med fullmäktiges riktlinjer?

Går ej bedöma

Vi delar kommunstyrelsens bedömning att redovisat resultat delvis är förenligt med fullmäktiges mål för god ekonomisk hushållning. Vi bedömer att det lagstadgade balanskravet inte är uppfyllt per 2023-12-31. Disponering av resultatutjämningsreserv vid bokslut 2023 har i allt väsentligt skett enligt fullmäktiges riktlinjer inom området. Till följd av att kommunens riktlinjer för god ekonomisk hushållning inte närmare preciserar under vilka omständigheter synnerliga skäl kan åberopas, medför att revisionen inte kan bedöma följsamhet till förekommande riktlinjer. Hade kommunstyrelsen och nämnderna sammantaget inte redovisat ett driftunderskott mot budget på ca 133 mnkr hade kommunen nått ett positivt resultat och även ett positivt balanskravsresultat, vilket bör framhållas utifrån att kommunstyrelsen anför att "Synnerliga skälen är kommunens höga avskrivningar på grund av samhällsomvandlingen, samt de höga pensionskostnaderna som har belastat resultatet på grund av den höga inflationen."

Rekommendationer

För att utveckla granskningsområdet lämnas följande rekommendationer:

- Att kommunstyrelsen vidtar aktiva åtgärder i syfte att stärka måluppfyllelsen framgent, främst kopplat mot de finansiella målen avseende resultat.
- Att kommunstyrelsen vidtar åtgärder i syfte att säkerställa att kommunens riktlinjer för god ekonomisk hushållning närmare preciserar under vilka omständigheter synnerliga skäl kan åberopas framgent.

2024-05-30

Erik Jansen

Certifierad kommunal revisor

Projektledare

Uppdragsledare